

Kælvningssæsonen er i fuld gang

AF KVÆGFAGDYRLÆGE TRINE FREDSLUND MATTHIESEN | Dyrlæger og Ko

Foråret betyder for mange kødkvægsbesætninger, at kælvningssæsonen er i fuld gang. Denne artikel omhandler nogle af de udfordringer, man kan støde på, når kødkvægskørerne kælder – og giver desuden gode råd til, hvordan de håndteres.

KÆLVNING

Kælvningsforløbet varierer fra ko til ko, og det kan nogle gange være svært at vurdere, hvornår man skal gribe ind. Fødslen foregår i tre stadier (jf. boksen), og hastigheden, hvormed man skal gribe ind, afhænger af fødselsstadiet.

Under opblokningsfasen udvides livmoderhalsen, så der er plads til, at kalven kan komme ud. I denne fase vil koens adfærd ændre sig, idet hun vil være urolig, rejse sig og lægge sig flere gange, løfte halen og skifte vægten fra det ene bagben til det andet. Udvidelsesfasen varer typisk mellem 1 og 12 timer – ofte længere hos kvier. I denne fase skal der være fremskridt i fødslen hver time, hvilket vil sige, at der skal komme mere og mere plads i fødselsvejen, så kalven kan komme ud.

Fødsels tre stadier:

- Opblokning
 - Fremskridt hver time
- Uddrivning
 - Fremskridt hver 20. minut
- Afgang af efterbyrd
 - 0-12 timer efter fødsel

Uddrivelsesfasen er karakteriseret ved, at koen får presseveer, og fosterhinderne kommer til syne. Når koen er i uddrivelsesfasen, skal der være udvikling i fødslen hver 20. minut – ellers er der noget galt, og dyrlægen skal kontaktes.

BØRSLYNGNING

En børslyngning er en fødselskomplikation, hvor børen er drejet rundt om sig selv, hvorved livmoderhalsen afsnøres, så kalven ikke kan komme ud. Børslyngninger kan være svære at opdage, fordi koen ikke altid får presseveer, da kalven ikke kommer op i bækkenet. Ofte vil køer med børslyngning vise tegn på at være i opblokningsfasen i lang tid uden at komme videre. Ring altid og rådfør dig med din dyrlæge, hvis du er i tvivl.

TILBAGEHOLDT EFTERBYRD

Efterbyrden afgår normalt umiddelbart efter kælvningen, men hos nogle køer afgår den ikke af sig selv. Der kan være flere årsager til, at efterbyrden ikke afgår, hvor immunforsvaret spiller en afgørende rolle. Hvis koen er alment vel og æder, som hun skal, er der ikke grund til at gøre yderligere – bortset fra at afklippe efterbyrden, så den ikke hænger og fungerer som en væge for bakterievækst ind i børen. Efterbyrden vil typisk slippe af sig selv 9-12 dage efter kælvning. Man skal

dog holde ekstra godt øje med køer, som har haft tilbageholdt efterbyrd, da de har øget risiko for at udvikle børbetændelse pga. det svækkede immunforsvar. Denne risiko påvirkes dog ikke ved hverken at fjerne efterbyrden eller behandle med antibiotika umiddelbart efter kælvning.

HOLD ØJE MED, OM KALVEN DRIKKER SIN RÅMÆLK

Der er ingen overførsel af antistoffer fra koen til kalven, mens kalven er i livmoderen. Kalven er derfor fuldstændig afhængig af at få antistoffer fra råmælk inden for de første timer efter fødslen. Indholdet af antistoffer i råmælken fra kødkvæg er langt højere end det, vi kender fra malkekøer. Derfor kan kødkvægskalve som regel selv tage den råmælk, de har brug for.

Det er dog nødvendigt at sikre, at koen har tilstrækkelig ro til at lade kalven die. Hvis køerne går tæt sammen i en boks, kan de blive så stressede efter kælvning, at de ikke har ro til at lade kalven die. Typiske tegn på, at kalvens råmælksindtag ikke er tilstrækkeligt, er navlebetændelse, ledbetændelse og forekomst af kalve, som dør inden for den første uge.

STIVE LED HOS NYFØDTE KALVE

Nogle kalve fødes med stive led, fordi de har ligget på en måde i livmoderen, hvor de ikke har kunnet strække benene. Tilstanden forsvinder som regel i løbet af de første leveuger og kræver typisk ikke behandling. Forbinding af benene kan være fristende, men kræver stor forsigtighed, da det kan give anledning til svære skader, hvis forbindingen anlægges for stramt. Det er vigtigt at hjælpe kalve med stive led op til koens yver inden for de første timer efter fødslen, så indtaget af råmælk sikres.

CRYPTOSPORIDIER

Diarré hos kødkvægskalve er i de fleste besætninger ikke et stort problem. Alligevel er det en god idé at forebygge, at smittepresset med Cryptosporidier ikke bliver for højt. Cryptosporidier er en parasit, som findes i køernes tarme, hvor de ikke giver anledning til sygdom og kun af og til udskilles i meget små mængder.

Normalt bliver kalvene smittet med få Cryptosporidier, hvilket tillader, at kalven opbygger immunitet uden at få diarré. Problemet opstår, hvis kalve smittes med et stort antal Cryptosporidier inden for de første leveuger, da dette kan medføre livstruende diarré. Opformeringen af Cryptosporidier i kalvene hen over kælvningssæsonen kan medføre et højt smittepres for de sidstfødte kalve. Oplever man udfordringer med diarré blandt kalvene, kan det være en god idé at opdele stalden, så kalve i forskellige aldersgrupper ikke blandes.

Vær sikker på kalven får råmælk

- Undgå stress i forbindelse med kælvning
- Hold øje med at kalven får diet inden for de første timer af kælvning og hjælp de kalve, som ikke selv finder yveret

Cryptosporidier

- Parasit, som inficerer tarmceller
- Smittes via gødning, som optages af kalve
- Fra kalven smittes, til den får diarré, går der typisk 3-6 dage
- Kalvene udvikler immunitet over for parasitten i løbet af de første leve måneder
- Graden af diarré afhænger af, hvor gammel kalven er, når den inficeres, og hvor stor en infektionsdosis kalven smittes med

